TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YÜKSEL YİĞİT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/3050)

Karar Tarihi: 10/3/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan	: Burhan ÜSTÜN
Üyeler	: Hicabi DURSUN
	Erdal TERCAN
	Kadir ÖZKAYA
	Rıdvan GÜLEÇ
Raportör	: Cüneyt DURMAZ
Başvurucu	: Yüksel YİĞİT
Vekili	: Av. Halis YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir park içerisinde Belediye tarafından inşaatı sürdürülen su deposuna düşen ve akabinde vefat eden başvurucunun babasının ölüm olayının etkili soruşturulmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 23/6/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 16/11/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık tarafından 7/12/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 16/12/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 31/12/2015 tarihinde ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri, soruşturma ve yargılama dosyası içeriği ile Bakanlık görüşünde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun babası Besim Yiğit (B.Y.), 6/5/2009 tarihinde İstanbul Bahçelievler'de bulunan Kocasinan Semt Parkı ve Kadir Has Parkı yeşil alanının sulama ihtiyacını karşılamak amacıyla Bahçelievler Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından inşa edilmekte olan eden su deposuna düşmüştür.

8. Olay yerinde bulunan kişilerce düştüğü yerden çıkarılan B.Y., yaralı olarak Kadıköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine (Hastane) götürülmüştür.

9. Hastanenin 6/5/2009 tarihli adli vaka raporunda özetle üç dört metre derinlikteki çukura düşen hastanın uykuya meyilli olduğu, gözlerinin her yöne doğal olduğu, hayati tehlikesinin mevcut olduğu belirtilmiştir. B.Y., tedavi görmekte iken 19/5/2009 tarihinde vefat etmiştir.

10. Olay hakkında 2009/51465 Soruşturma sayılı dosya ile Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında Cumhuriyet savcısı, olayın gerçekleştiği gün Bahçelievler Kaymakamlığı İlçe Emniyet Müdürlüğünde görevli polis memurlarına kazıyı yapan görevlilerin ifadelerinin alınması, olay yerinde gerekli incelemenin yapılması ve kuyuya düşen B.Y.nin ifadesinin alınması talimatlarını vermiştir.

11. Olayın yaşandığı gün, Bahçelievler Kaymakamlığı İlçe Emniyet Müdürlüğü polisleri tarafından görgü tanıklarının ifadeleri alınmıştır. Semt Parkı'nın işletmeciliğini yapan F.A. ve E.A. ifadelerinde özetle kazı alanı çevresine Belediye tarafından güvenlik bariyerleri konulduğunu, B.Y.nin güvenlik şeridinden içeriye girdiğini, kendisine "Çalışma alanına girme." dediklerini ancak "Tamam." demesine rağmen girdiğini ve demir güvenlik bariyerinin üzerine tırmanarak kafasını uzatıp kuyuya baktığı esnada aşağıya düştüğünü belirtmişlerdir. Kalıp ustası M.Ş. ifadesinde özetle kuyudan uzakta bulunduğu sırada bir bağırma sesi duyduğunu, kuyunun bulunduğu yere gittiğinde B.Y.nin kuyuya bakmak isterken bariyerin üzerinden aşağı düştüğünü gördüğünü, hemen B.Y.nin düştüğü yerdeki kalıpları sökerek B.Y.yi dışarı çıkardığını belirtmiştir. Bahçelievler Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürü A.A. ifadesinde özetle kepçeyle kazı yapılan yere görevliler tarafından her zaman güvenlik bariyerlerinin konulduğunu ve vatandaşlara konuyla ilgili ikazların yapıldığını, şahsın kendi hatasından dolayı bariyerleri aşıp düştüğünü düşündüğünü beyan etmiştir.

12. İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından olayın yaşandığı gün müşteki sıfatıyla başvurucunun da ifadesi alınmıştır. Başvurucu ifadesinde özetle babasının Kocasinan Parkı'na gezmek amaçlı gittiğini, park içerisindeki barikatların bulunduğu yere gittiğinde barikatlardan tuttuğunu, barikat olan demirler birbirine bağlı olmadığından babasının Belediyenin kazdığı kuyuya düştüğünü, barikatlarla ilgili ihmalin söz konusu olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Anılan tarihte yoğun bakımda olan B.Y.nin ifadesi alınamamıştır. İfadesinin alınamadığına dair üç ayrı gün için tutanak tanzim edilmiştir.

13. Görevli polis memurları tarafından olay yerinin fotoğrafları çekilmiş, olay yeri krokisi çizilmiş ve olay yeri inceleme raporu hazırlanmıştır. Polis Memuru H.D. ile R.Ç. tarafından imzalanan olay yeri inceleme raporunda okunabildiği kadarıyla şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*...Olay yerine intikal edildiğinde olay yerinin güvenlik ... altında olduğu, ... kod nolu ekibin olay yerinde olduğu görüldü. Olay yerinin park ve çay bahçesi olduğu çay bahçesinin alt kısmında Bahçelievler Belediyesi'ne ait su deposu inşaatı olduğu çalışmaların sürdüğü görüldü. İnşaat çevresinde 25 adet yerden yüksekliği 120 santim olan demir bariyerlerle (kenetlenmiş) çevrili olduğu ve demir bariyerlerin gerisinde eski ve yeni şeritlerle çevrili olduğu görüldü. Bariyer içindeki inşaatta çalışmaların ... görüldü. Çeşme sokağa yakın yerde yola yakın bariyerler üzerinde "SU DEPOSU İNŞ. ALANI GİRMEK TEHLİKELİ VE YASAKTIR" ibareli pankart olduğu görüldü İnşaat alanının derinliğinin 3.90 m olduğu ölçüldü. Bariyerler üzerinde Bahçelievler Belediyesi Zabıta ibarelerinin olduğu görüldü. Demir bariyerlerle tahta kalıp arasının 2.50 (m)(tutanakta cm olarak yazılı olsa da krokide 2.50 m. olduğu ifade edilmiş) olduğu ... görüldü. (...)*"

14. B.Y.nin düşmesinden önceki bir tarihte Park Görevlisi M.S., Park İşletmecisi Ö.A. ve Bölge Şefi H.A. tarafından imzalı 27/4/2009 tarihli tutanakta "*Belediyemiz park ve bahçeler müdürlüğü tarafından Kocasinan semt parkı ve Kadirhas parkı otomatik su sistemi için yaptırılan yer altı betonarme su deposu inşaat çalışması için inşaat alanında demir bariyerlerle her türlü güvenlik önlemi alınmış olup tarafımızdan resimlenip tutanak ekine iliştirilmiştir.*" ifadelerine yer verilmiştir.

15. Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesinin 11/9/2009 tarihli otopsi raporunun sonuç kısmında "*Kişinin ölümünün genel beden travmasına bağlı kafatası kırıkları ile birlikte, beyin kanaması, beyin doku harabiyeti ve beraberinde gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu...*" kanaati bildirilmiştir.

16. Cumhuriyet Başsavcılığı, 19/11/2009 tarihli yazı ile Kocasinan Parkı içindeki su deposunun kim tarafından ne zaman kazıldığının, önlemlerin alınıp alınmadığının ve 6/5/2009 tarihi itibarıyla kimlerin sorumlu olduğunun tespit edilmesini ve bu tespitlere ilişkin düzenlenecek evrakın gönderilmesini Bahçelievler Belediye Başkanlığından talep etmiştir. Bahçelievler Belediye Başkanlığı Park ve Bahçeler Müdürlüğü; 15/12/2009 tarihli yazı ile tüm çalışmaların Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından yürütüldüğünü, depo alanının hafriyat çalışmalarının taraflarınca yapılmış olduğunu, bütün çalışma alanının demir bariyer ve emniyet şeridi ile çevrilmiş olduğunu ve uyarıcı pankartlar asılarak tüm emniyet tedbirlerinin alındığını, olayla ilgili tüm bilgi ve belgelerin karakola sunulmuş olduğunu ve güvenlik önlemleri ile ilgili tüm resimlerin ekte sunulduğunu belirtmiştir. Anılan yazıda ayrıca B.Y.nin söz konusu alanda çalışan kişilerce uyarılmış olmasına rağmen bariyeri aşarak kazanın meydana geldiği alana gittiği ifade edilmiştir.

17. Cumhuriyet Başsavcılığı, 10/8/2010 tarihli yazı ile Adli Tıp Kurumu Başkanlığından B.Y.in, Bahçelievler Belediyesinin su deposu için kazmış olduğu kuyuya düşüp yaralanması neticesinde gerçekleşen ölüm olayında şahsın kesin ölüm sebebinin belirlenmesi ve şahsın ölümüne sebep olan kişi veya kişilerin kusur durumlarının tespit edilmesi konularında rapor hazırlanmasını istemiştir. Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Kurulu, B.Y. hakkında düzenlenmiş adli ve tıbbi belgeleri incelemiş ve sonuç olarak "*(...) ileri derecede kalp-damar hastalığı bulunan ve bu nedenle by-pass operasyonu geçirmiş olan kişinin ölümünün, yüksekten düşmeye bağlı kafatası kırığı, beyin kanaması ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu, olayın meydana gelmesindeki kusur durumlarının adli tıbbi bir konu olmadığı ...*" mütalaasında bulunmuştur.

18. Cumhuriyet Başsavcılığı, 10/12/2010 tarihli ve Soruşturma No: 2009/51465, K.2010/76289 sayılı karar ile kamu davası açmaya yeterli kanuni ve inandırıcı deliller elde edilemediği gerekçesine yer vererek kovuşturmaya yer olmadığına (KYO) karar vermiştir. Başvurucunun anılan karara yaptığı itirazın, İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 9/3/2011 tarihli ve 2011/324 Değişik İş sayılı kararı ile "*Olay yeri aynen duruyorsa mahallinde biri İnşaat Mühendisi, biri Hukuk Fakülteleri Ceza Kürsüsünden ve birinin de Makine Fakültesinden seçilecek bilirkişi marifetiyle olay yerinde inceleme yapılarak, olayda ölen ve Belediye'nin kusuru olup olmadığı, olay yeri muhafaza edilmemişse olay yerini bilen tanıklar dinlenerek, dosya üzerinden bilirkişi yapılmasının gerektiği, eksik soruşturma ile karar verildiği (...)*" gerekçesiyle kabul edilmesi üzerine soruşturmaya Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 2011/28312 Soruşturma sayılı dosyası üzerinden devam edilmiştir.

19. Cumhuriyet Başsavcılığı, İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi kararı doğrultusunda olay hakkında bilirkişi raporu almış ve "*Olayla ilgili bilirkişi istenmiş olup bilirkişi raporunda "ilgili kuyunun kapatıldığı, dosya muhteviyatına göre bu konuda karar verilebileceği, maktulün olayda kusurlu olduğu" belirtilmiştir. Zira şüpheli kurumun gerekli tedbirleri aldığı ve "gerek dosyadaki mevcut fotoğraflarda gerekse olay yer inceleme raporu*

ve krokisinde olay gününde ve saatinde su deposu temel kazısı/çukuru hafriyat alanı etrafının 2-2,5 metre gerisinden başlamak üzere çepeçevre 4 etrafının birbirine kenetlenmiş, her biri iki noktadan yere basan toplam 25 adet, 186cm genişliğindeki 1,20metre yüksekliğindeki düşey parmaklıklı zabıta bariyeri tabir edilen demir korkuluklarla çevrili olduğu, bunlardan bir tanesi üzerinde bez afiş şeklinde bir pankartın asılı olduğu, bu pankartta "su deposu inşaat alanı girmek tehlikeli ve yasaktır. Park ve Bahçeler Müdürlüğü" ibaresinin büyük harflerle yazılı olduğu, yazının uzaktan seçilebildiği, ayrıca bu bariyerlerin gerisinde hafriyat sahasının 4 tarafında ikinci bir emniyet şeridinin çekili olduğu görülmektedir." gerekçesine yer vererek 9/12/2011 tarihli ve Soruşturma No: 2011/28312, K.2011/41678 sayılı kararı ile kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

20. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş ve itirazı inceleyen İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi, 17/2/2012 tarihli ve 2012/146 Değişik İş sayılı kararı ile "*Dosyanın ve itiraz dilekçesinin incelenmesinde, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın, İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 09.03.2011 tarih, 2011/324 değişik iş sayılı kararı ile kaldırılmasına dair verilen karar, şikayetçi ve vekiline tebliğ edilmeden, müşteki ve vekili tarafından bildirilecek tüm deliller değerlendirilmek suretiyle karar verilmesi gerekirken eksik soruşturma ile kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi[nin] usul ve yasaya aykırı olduğu*" gerekçesine dayanarak kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına karar vermiştir.

21. Anılan karar üzerine Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 2011/28312 Soruşturma sayılı dosyası ile soruşturmaya devam edilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı, 28/6/2012 tarihli yazısıyla İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünden Bahçelievler Belediye Başkanı O.D. hakkında görevi kötüye kullanmak suçundan 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 3. ve 6. maddeleri gereğince inceleme yapılarak soruşturma izni verilip verilmeyeceğine dair kararın gönderilmesini talep etmiştir.

22. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, "*Olay günü Bahçelievler Emniyet Müdürlüğünde görevli polis memurlarınca tutulan olay yeri inceleme raporunda ve çizilen krokide; inşaatın yerden yüksekliği 120 cm olan 25 adet demir bariyerle (kenetlenmiş) çevrili olduğu ve demir bariyerlerin gerisinde eski ve yeni şeritlerle çevrili olduğunun belirtildiği, 21/11/2011 tarihli bilirkişi raporunda ise; "ölümcül olaya sebebiyet veren kazanın kendi dikkatsizliğinden ve buna bağlı kusurundan kaynaklandığının dosyadaki bilgi, belge ve görgü tanığı anlatımlarıyla ve tutanaklarla sabit olduğu, olayın meydana gelmesinde belediye yetkililerinin kusurunun bulunmadığı, belediyenin hizmetleri zımnında vücuda getirilmeye çalıştığı park içi gömme su deposu inşaatını yaparken her türlü güvenlik önlemlerini aldığının görüldüğü, bu nedenle olayın meydana gelmesinde belediye yetkililerinin kusurunun bulunduğuna dair herhangi bir delile rastlanmadığı" ifade edildiği (...)*" gerekçesine yer vererek Bahçelievler Belediye Başkanı O.D. hakkındaki iddianın işleme konulmamasına karar vermiştir.

23. Başvurucunun anılan karara yaptığı itiraz, Danıştay Birinci Dairesinin 15/1/2013 tarihli ve E.2013/5, K.2013/9 sayılı kararıyla "*dosyanın incelenmesinden, söz konusu olay nedeniyle Bakırköy 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülmekte olan tazminat davasında temin edilen bilirkişi raporunda, olayın meydana gelmesinde Belediyenin % 75 oranında kusurlu olduğu sonucuna ulaşılmış ise de, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen raporda, Belediye yetkililerinin olayda kusurunun bulunmadığının belirtildiği, olay günü emekli öğretmen Besim Yiğit'in çevredekilerin uyarılarına rağmen Parkın içinde bulunan, etrafı yere sabitlenmeyen demir bariyerlerle çevrili su deposu inşaatına yaklaşarak bariyerin üstünden uzanmak suretiyle*

inşaat çukuruna bakmak istediği sırada bariyerin devrildiği ve adı geçenin çukura düştüğü, çevredekilerin yardımıyla çukurdan çıkarılarak ambulansla Hastaneye götürülen kişinin bir süre komada kaldıktan sonra hayatını kaybettiği, çukura düşme olayının Belediyenin güvenlik önlemi almamasından değil, adı geçenin merak saikiyle çukura bakmakta ısrarcı davranmasından kaynaklandığı hususunun görgü tanıklarının ifadelerinden anlaşıldığı" gerekçesiyle reddedilmiştir.

24. Söz konusu karar, 22/3/2013 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiş ve 22/4/2013 tarihinde, süresi içinde bireysel başvuru yapılmıştır.

25. Bakanlık görüşünde de yer verildiği üzere başvuruya konu olayla ilgili olarak başvurucu ayrıca, ölenin yasal mirasçıları ile birlikte 30/12/2009 tarihinde İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde Bahçelievler Belediye Başkanlığı aleyhine tazminat davası açmıştır.

26. Yerel mahkeme, E.2009/470 sayılı dosyada görülen davada olayla ilgili olarak tanık ifadelerine başvurmuştur. Davacı tanıkları olay anını görmediklerini belirtmekle birlikte olay yeri ile ilgili bilgi vermişlerdir.

27. Tanık İ.E. ifadesinde olayın meydana geldiği çukurun çevresinin tamamen kapalı ve muhafazalı olmadığını, yeterli güvenlik önlemi alınmadığını beyan etmiştir.

28. T.D.Y. ise su kuyusunun, üzerinde "zabıta" yazılı iki metre genişliğinde ve bir metre yüksekliğinde sabit olmayan demir bariyerlerle bir tarafından çevrildiğini, bariyeri eliyle kaldıran bir kişinin rahatlıkla inşaat sahasına girebileceğini belirtmiştir.

29. Davalı idarenin tanıklarından F.A. olayı şu şekilde aktarmıştır:

"Dava konusu edilen parktaki çay bahçesini benim çocuklar işletir. Ben de o gün oradaydım. Olay günü yanında 9-10 yaşlarında bir çocukla yaşlı bir bey parka geldi. Belediyenin açtığı bu çukurun hemen yanında çim vardı. Çimden önce tretuar kısmında emniyet şeridi kısmında bant çekiliydi. Bu bey çimin üzerindeydi. Emniyet şeridini geçmişti. Amacı inşaatı izlemekti, ben öyle tahmin ediyorum. Ben kendisini ikaz ettim. Orası tehlikeli diye söyledim. Hem emniyet şeridi vardı. Bana sesini çıkartmadı. Ben arkada çalışmaya gittim. Birden insanların koştuğunu gördüm. İşçiler kalıbı söküyordu. Bu adam kalıpların arasındaki dar çukura düşmüş. Aşağıdaki demirlere yüzüstü düşerek başını demirlere çarpmış. Kendisini oradan çıkardık ve ambulansla hastaneye götürdük. Çukurun etrafında demir bariyerler vardı. Ben olay yerine gittiğimde bu bariyerlerden bir kısmı inşaata doğru yatık durumdaydı. Oraya çoluk çocuk girmekteydi ancak biz ikaz ediyorduk."

30. Tanık E.A.nın verdiği ifade ise şöyledir:

"Olay günü bir bey yanında küçük bir çocukla parkta geziyordu. İnşaat alanındaki bantı geçmemek için sürekli parka gelenleri ikaz ederiz. Bu beyi de ikaz ettik. Daha sonra bir takım sesler duydum. Çukurun oraya gittiğimde bariyerin üstünden bu beyin aşağıya çukura düştüğünü ve bariyerin yatık olduğunu gördüm. Çukurdan yaralı olarak çıkartıldı ve ambulansla hastaneye götürüldü. Bana göre aklı başında olan kimse bu bandın arkasına gitmenin tehlikeli olduğunu düşünebilir, ayrıca birbirine takılı bariyerlerde vardı. Ayrıca parkın girişinde inşaat sahasına girmenin tehlikeli ve yasak olduğuna ilişkin tabela da vardı. Okuma yazma bilen çocuklar da bunu bilebilir."

31. İlk Derece Mahkemesi olay yerinde keşif yapıp bilirkişilerden rapor almıştır. Bilirkişi heyetince düzenlenen raporda başvurucunun babasının ölümü ile sonuçlanan olayda tedbirsiz ve dikkatsiz davranan ölenin %25 oranında sorumlu olduğu ve (temel olarak yere sabitlenmeyen bariyerlerin kullanılmasına dayanılarak) yeterli güvenlik önlemlerini almayan davalı Belediyenin %75 oranında kusurlu olduğu belirtilmiştir.

32. Asliye Hukuk Mahkemesi başvurucu ve diğer mirasçılar tarafından açılan tazminat davasının kısmen kabul kısmen reddine karar vermiştir.

33. Yargıtay söz konusu davada görevli mahkemenin idare mahkemesi olduğunu belirterek kararı bozmuştur. Yerel mahkeme E.2013/192 sayılı dosyada yeniden görülen davada, hizmet kusurundan doğan davalarda idari yargı yerinde tam yargı davası açılması gerektiğini belirterek davanın reddine karar vermiştir.

34. Başvurucu ve diğer mirasçılar 16/5/2014 tarihinde İdare Mahkemesine tam yargı davası açmışlardır. İstanbul 8. İdare Mahkemesinin E.2014/1017 sayılı dosyasında görülen davada Mahkeme, Asliye Hukuk Mahkemesince alınan bilirkişi raporunu yeterli kabul ederek 8/4/2015 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. İlk Derece Mahkemesi başvurucuya 5.000 TL maddi tazminat verilmesine hükmetmiştir.

35. Başvurucu ve diğer mirasçılar tarafından 14/7/2015 tarihinde temyiz edilen davanın Danıştay incelemesi devam etmektedir.

B. İlgili Hukuk

36. 4483 sayılı Kanun'un *"İzin vermeye yetkili merciler"* başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ile son fıkrası şöyledir:

> *"Soruşturma izni yetkisi*
>
> *...*
>
> *h) Büyükşehir belediye başkanları, il ve ilçe belediye başkanları; büyükşehir , il ve ilçe belediye meclisi üyeleri ile il genel meclisi üyeleri hakkında İçişleri Bakanı,*
>
> *..."*

37. 4483 sayılı Kanun'un *"Ön inceleme"* başlıklı 5. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

> *"Ön inceleme, izin vermeye yetkili merci tarafından bizzat yapılabileceği gibi, görevlendireceği bir veya birkaç denetim elemanı veya hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki memur ve kamu görevlilerinden biri veya birkaçı eliyle de yaptırılabilir. İnceleme yapacakların, izin vermeye yetkili merciin bulunduğu kamu kurum veya kuruluşunun içerisinden belirlenmesi esastır. İşin özelliğine göre bu merci, anılan incelemenin başka bir kamu kurum veya kuruluşunun elemanlarıyla yaptırılmasını da ilgili kuruluştan isteyebilir. Bu isteğin yerine getirilmesi, ilgili kuruluşun takdirine bağlıdır."*

38. Anılan Kanun'un *"Ön inceleme yapanların yetkisi ve rapor"* başlıklı 6. maddesi şöyledir:

> *"Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haiz olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre işlem yapabilirler; hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili mercie sunarlar. Ön inceleme birden çok kişi tarafından yapılmışsa, farklı görüşler raporda gerekçeleriyle ayrı ayrı belirtilir.*
>
> *Yetkili merci bu rapor üzerine soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu kararlarda gerekçe gösterilmesi zorunludur."*

39. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun *"Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması"* başlıklı 13. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

> *"İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka süretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir."*

40. Haksız fiillerden doğan borç ilişkilerini düzenleyen 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun *"Sorumluluk"* başlıklı 49. maddesi şöyledir:

> *"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.*
>
> *Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."*

41. 6098 sayılı Kanun'un haksız fiillerden doğan borç ilişkilerinin Ceza Hukuku ile ilişkisini düzenleyen 74. maddesi ise şöyledir:

> *"Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz."*

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

42. Mahkemenin 10/3/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

43. Başvurucu; babasının ölümünde kusuru bulunan görevliler hakkında gerekli tahkikatın yapılmadığını, usul ve yasaya aykırı hareket edilmesi suretiyle sorumluların cezalandırılmasının önüne geçildiğini, Danıştay Birinci Dairesinin gerekçesiz bir şekilde Hukuk Mahkemesi yargılaması sırasında alınan bilirkişi raporu yerine ceza soruşturması kapsamında alınan raporu esas aldığını, yetkilerini aşarak tabii hâkim ilkesini ihlal ettiğini ve adeta Belediye Başkanı O.D. hakkında beraat kararı verdiğini belirterek adil yargılanma ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

44. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun, özetle olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğinden bahisle ileri sürdüğü iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

B. Değerlendirme

45. Başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği iddialarına yönelik olarak Bakanlık görüşünde, şikâyetlerin kabul edilebilirliği açısından yapılacak değerlendirmede Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına göndermelerde bulunularak yaşam hakkı kapsamında devletin "*etkili bir yargısal sistem kurma*" yönündeki pozitif yükümlülüğünün her olayda cezai işlem başlatmayı gerektirmediği, yaşam hakkına yönelik ihlal iddialarının kasıtlı bir eylem ile gerçekleştirilmediği durumlarda mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olmasının yeterli olabileceği, temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olmasının kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kıldığı, somut olayda başvurucu ve diğer yasal mirasçılar tarafından İdare Mahkemesinde Belediye aleyhine açılan tam yargı davasının henüz kesinleşmediği, başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği konusunda karar verilirken bu hususların da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

46. Bakanlığın kabul edilebilirlik konusundaki anılan görüşüne karşı başvurucu; başvurunun asıl konusunun Danıştay Birinci Dairesinin kararı sonrasında yürütülemeyen ceza soruşturması olduğunu, yaşam hakkına ilişkin iddialar açısından yetkili kişilerin cezai sorumluluklarının tespiti zorunluluğu bulunmadığına dayanak olarak gösterilen AİHM kararlarının somut olaya uygun olmadığını, bu hususun her somut olay açısından ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

1. Ceza Soruşturmasına İlişkin İddialar

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

47. Yaşam hakkı kapsamında etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi yükümlülüğünün ihlal edildiği iddialarının 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığı görüldüğünden, başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

48. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

49. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbiriyle sıkı bağlantıları olan devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin negatif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra pozitif bir yükümlülük olarak yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51).

50. Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülükler açısından benimsediği temel yaklaşıma göre devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında gerçekleşen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi devlete, elindeki tüm imkânları kullanarak bu konuda ortaya konulmuş yasal ve idari çerçevenin yaşamı tehlikede olan kişileri korumak için gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyeti kapsamaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 52).

51. Yaşamı koruma pozitif yükümlülüğü; devlete, egemenlik alanında bulunan bireylerin tehlikeli faaliyetlere karşı yaşamını korumak için önleyici genel güvenlik tedbirleri alma görevini de yüklemektedir (*Salih Ülgen ve diğerleri*, B. No: 2013/6585, 18/9/2014, §§ 40, 41). Dolayısıyla somut olayın konusunu oluşturan, inşaat alanlarında gerekli güvenlik önlemlerinin alınması da yaşamı koruma yükümlülüğünün kapsamına girmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Pereira Henriques ve diğerleri/Lüksemburg*, B. No: 60255/00, 26/9/2003)

52. Devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin bir de usul yönü bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvence altına almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler için hesap vermelerini sağlamaktır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54).

53. Usul yükümlülüğünün bir olayda gerektirdiği soruşturma türünün, yaşam hakkının esasına ilişkin yükümlülüklerin cezai bir yaptırım gerektirip gerektirmediğine bağlı olarak tespiti gerekmektedir. Buna göre genel olarak ihmal suretiyle ortaya çıkan diğer ölümlerde olduğu gibi gerekli güvenlik tedbirlerinin alınmaması sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olaylarında "*etkili bir yargısal sistem kurma*" yönündeki pozitif yükümlülük her olayda ceza davası açılmasını gerektirmez (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Alaatin Alp ve Necla Alp/Türkiye*, B. No:3757/09, 9/7/2013, §§ 30, 31). Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 59).

54. Bununla birlikte ihmal suretiyle meydana gelen ölüm olaylarında devlet görevlilerinin ya da kurumlarının bu konuda muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmali olduğu yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda bireyler kendi inisiyatifleriyle hangi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun, insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi, hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması 17. maddenin ihlaline neden olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, §§ 59-62, *Bilal Turan ve diğerleri*, B. No: 2013/1942, 4/12/2013, § 59; kamu alanlarındaki bireylerin güvenliklerinin sağlanması açısından benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Banel/Litvanya*, B. No: 14326/11, 18/6/2013, §§ 65-72).

55. Soruşturma kapsamında elde edilen bilgilere göre olayın gelişiminin şu şekilde olduğu anlaşılmaktadır: 5 yaşındaki torunu ile inşaatın bulunduğu parkta gezmekte olan B.Y. inşaat alanına yaklaşmıştır. Tanık beyanlarında da birbiri ile örtüşür şekilde belirtildiği üzere B.Y., inşaata yaklaşmama konusunda uyarılmıştır. Olay yeri inceleme raporu, görgü tanıkları ve müşteki sıfatıyla başvurucunun beyanlarından anlaşıldığı üzere inşaat alanının etrafını çevreleyen demir bariyerler ve bariyerlerin dışında da güvenlik şeridi bulunmaktadır. Bariyerlerin üzerinde uyarı yazısı bulunmaktadır. Tanık beyanlarında bariyerlerin üzerine çıktığı da belirtilen B.Y., bir şekilde bariyerlerin arkasında bulunan kalıp ile toprak arasındaki bölüme düşmüştür. Daha sonra orada bulunanlarca kalıp sökülerek B.Y. düştüğü yerden çıkarılmış ve Hastaneye kaldırılmıştır.

56. Başvurucu, bariyerlerin birbiri ile bağlı olmadığını ileri sürerken olay yeri inceleme raporunda bariyerlerin "*kenetlenmiş*" olduğu ifade edilmektedir (bkz. § 13). Bunun dışında olayın gelişiminin başka bir yönde olabileceğine ilişkin başvurucunun herhangi bir somut iddiası bulunmamaktadır.

57. Olayın gelişimine ilişkin yapılan bu tespitler karşısında parkın ve inşaatın yönetim ve kontrolünden sorumlu olan kişilerin, su deposu için kazılan inşaat çukurunun, (etrafında sokak, park yolu ve çay bahçesi bulunması ve insanlar tarafından belli bir yoğunlukta kullanılması dikkate alınarak) civarda dolaşan kişiler açısından tehlike oluşturabileceğini öngörerek o alana girilmesini önlemek için belli bir seviyede tedbir aldıkları, inşaatın tehlike arz ettiğini belirten uyarılar koydukları (bkz. § 55) anlaşılmaktadır.

58. Tanık anlatımları, kolluk görevlilerince hazırlanan olay yeri inceleme raporu ve bilirkişi raporu dikkate alındığında başvuru konusu olayda yaşanan ölümün, kasıtlı bir eylem sonucu meydana gelmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda somut olayda öncelikli olarak inşaat alanında gerekli güvenlik önlemlerinin alınması konusunda yetkili olan kişilerin, yaşanan ölümde yukarıdaki paragraf (bkz. § 54) kapsamında değerlendirilebilecek bir rollerinin bulunup bulunmadığının ve bu hususun belirlenmesini sağlayabilecek etkili bir ceza soruşturmasının yürütülüp yürütülmediğinin incelenmesi gerekmektedir.

59. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usul boyutuna bakıldığında bu yükümlülüğün temel olarak yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmasına ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan bağımsız bir soruşturma yürütülmesini gerektirdiği görülmektedir (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 94). Soruşturmanın etkililik ve yeterliliğini temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlatabilecek, sorumluların tespitine imkân sağlayacak bütün delillerin toplanması gerekmektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

60. Somut olaydakine benzer şekilde önleyici tedbirlerin alınmaması sonucu meydana gelen can kayıplarında devletin sorumluluğunu gerektiren durumlarda, Anayasa'nın 17. maddesi gereğince oluşturulması gereken "*etkili bir yargısal sistem*"in kapsamında, etkinliğe dair belirlenmiş asgari standartları karşılayan ve soruşturmanın bulguları çerçevesinde adli cezaların uygulanmasını sağlayan bağımsız ve tarafsız bir resmî soruşturma usulünün bulunması gerekir. Bu gibi davalarda yetkili makamlar büyük bir gayretle ve ivedilikle çalışmalı ve ilk olarak olayın meydana geliş koşulları ile denetim sisteminin işleyişindeki aksaklıkları, ikinci olarak da söz konusu olaylar zincirinde herhangi bir şekilde rol oynayan devlet görevlileri ya da makamlarını tespit etmek için resen soruşturma açmalıdır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 61; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Budayeva ve diğerleri/Rusya*, 15339/02, 20/3/2008, § 142).

61. Yürütülecek ceza soruşturmalarının etkinliğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda, ölen kişinin yakınlarının, meşru menfaatlerini korumak için gerekli olduğu ölçüde bu sürece katılmaları sağlanmalıdır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57).

62. Başvuru konusu olayda yürütülen ceza soruşturmasındaki işlemler incelendiğinde ölüm olayının gerçekleştiği gün resen soruşturmanın başlatıldığı, olay yeri incelemesi yapılarak rapor hazırlandığı, bu kapsamda olay yerinin fotoğraflarının çekilip krokisinin çizildiği; olayın gerçekleştiği gün görgü tanıklarının, Belediyenin ilgili birim amirinin, müşteki sıfatıyla başvurucunun ifadelerinin alındığı, ölü muayenesi ve klasik otopsi işleminin uygulandığı, Belediyeden olaya ilişkin bilgi ve belge talebinde bulunulduğu, Adli Tıp Kurumundan ölüm sebebinin ve kusur durumunun tespitine ilişkin rapor alındığı, 10/12/2010 tarihinde Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle KYO kararı verildiği; bu kararın, başvurucunun itirazı sonrasında Ağır Ceza Mahkemesince olaya ilişkin bilirkişi incelemesi yapılmaması nedeniyle eksik soruşturmaya dayalı karar verildiği gerekçesiyle kaldırıldığı, kaldırma kararı doğrultusunda olay hakkında bilirkişi raporu alındığı, alınan rapora dayalı olarak yeniden KYO kararı verildiği, önceki kararın müştekiye tebliğ edilmediği gerekçesiyle kararın Ağır Ceza Mahkemesince yeniden kaldırıldığı, sonrasında ilgili Belediye Başkanı hakkında İçişleri Bakanlığından soruşturma izni talep edildiği, bu talebin soruşturma kapsamında alınan bilirkişi raporuna istinaden reddedildiği, bu karara başvurucunun yaptığı itirazın Danıştay 1. Dairesince temel olarak ceza soruşturmasında alınan bilirkişi raporunun içeriği ve görgü tanıklarının beyanı esas alınarak reddedildiği anlaşılmaktadır.

63. Soruşturma süreci, yukarıda yer verilen etkili soruşturma yükümlülüğünün temel ilkeleri (bkz. §§ 59-61) açısından değerlendirildiğinde soruşturmanın, resen başlatılarak ve bir bütün olarak ölüm olayının aydınlatılması açısından önemli olduğu değerlendirilebilecek tüm delillerin toplanmasına imkân sağladığı öncelikli olarak söylenebilecektir. Olayın nasıl bir ortamda gerçekleştiği, B.Y.nin ölüm nedeninin ne olduğu, ölümden sorumlu tutulabilecek kişilerin kimler olduğu tereddütsüz bir şekilde ortaya

konulmuş ve nihai olarak yetkili makamların somut bulgular üzerinden yaptıkları değerlendirmeler sonucunda bu kişilerin cezai sorumluluğunun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

64. Diğer yandan soruşturma makamlarınca resen elde edilen delillerin ve soruşturmaya müdahil olan mağdurların ileri sürdüğü delillerin, soruşturma konusunda sahip oldukları takdir yetkileri kapsamında, soruşturma Savcılığı ve soruşturma izni verme konusunda yetkilendirilmiş idari merciler tarafından değerlendirildiği, anılan makamlar tarafından verilen kararlar üzerine mağdurların ileri sürdüğü itirazların, itiraz mercilerince yine sahip oldukları takdir yetkisi kapsamında karşılandığı da kaydedilmelidir. Soruşturma sürecinde verilen iki KYO kararının, başvurucunun ileri sürdüğü itirazlar üzerine (eksik araştırma yapıldığı, alınan kararın müştekilere bildirilmediği ve deliller üzerinde değerlendirmeleri alınmadığından bahisle) eksik soruşturma yapıldığı gerekçesiyle kaldırılması ve kaldırma kararları üzerine gereğinin yapılması (bkz. §§ 18, 20) bu hususun somut örneğini oluşturmaktadır. Dolayısıyla mağdurların soruşturma sürecine kendi menfaatlerini koruma yönünden müdahil olamadıkları da söylenemez.

65. Başvurucunun bu çerçevede soruşturma sürecine ilişkin somut olarak sadece Danıştay Dairesinin, soruşturma izni verilmemesi kararına yapılan itiraz üzerine verdiği kararda, gerekçesiz bir şekilde ceza soruşturması kapsamında elde edilen bilirkişi raporunu esas aldığı, bu suretle de ceza mahkemesinin yerine geçerek cezai sorumluluk hakkında karar verecek makamın yerine geçtiği iddiasını ileri sürdüğü görülmektedir.

66. Temyiz veya itiraz mercilerinin kararlarının tamamen gerekçeli olması zorunlu değildir. İtiraz merciinin soruşturmayı yürüten adli veya idari makamın kararıyla aynı fikirde olması ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, itiraz merciinin bir şekilde itirazda dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, adli veya idari merciin soruşturma iznine ilişkin kararını inceleyerek itirazda yer alan talebi reddettiğini veya kabul ettiğini göstermesidir (*Bilal Turan ve diğerleri* (2), § 81; *Ahmet Sağlam*, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 50).

67. Bahse konu Danıştay Daire kararına (bkz. § 23) bakıldığında Dairenin cezai sorumluluğun belirlenmesi açısından idarenin verdiği kararın incelenmesinde sahip olduğu takdir yetkisi kapsamında, hukuk yargılaması sürecinde alınan bilirkişi raporu yerine görgü tanıklarının olayın gerçekleşme şekline yönelik ifadelerini de dikkate alarak ceza soruşturmasında alınan bilirkişi raporunu esas aldığı ve bir sonuca ulaştığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle anılan Dairenin kararının başvurucunun iddiası açısından gerekçesiz olduğundan söz edilemez.

68. Gerçekleşen bir ölüm olayının oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir. Anayasa Mahkemesi, ancak başvuru konusu yapılmış bir olayın gelişim şeklini anlayabilmek ve başvuruculaın yakınlarının ölümünün tüm yönlerinin aydınlatılmasına yönelik olarak ileri sürdüğü hususlar açısından, soruşturma makamları ve derece mahkemeleri tarafından atılması gereken adımları nesnel bir şekilde değerlendirmek için olayın oluşum şeklini incelemektedir (*Rıfat Bakır ve diğerleri*, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68).

69. Bu çerçevede somut olaya bakıldığında ceza soruşturmasının olayın gerçekleşme koşullarını ortaya koyma ve olası sorumlu kişileri belirleme açısından esaslı bir eksiklik olmadan yürütüldüğü, soruşturma sonucunda alınan kararın somut kanıtlarla çelişecek ve açıkça hukuka aykırılık oluşturacak şekilde gerekçesiz ve keyfî verildiğinden söz edilemeyeceği dolayısıyla soruşturmanın yetersiz ve çelişkili olduğunun kabul edilmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

70. Yukarıda yer verildiği şekilde (bkz. § 55) tedbirler alınmasına rağmen ölümün gerçekleşmiş olması, somut olayın koşullarında yetkili kişilerin muhakeme hatasını veya dikkatsizliğini aşan bir ihmali olduğunu ortaya koymamaktadır. Bu durumda da insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olduğu ileri sürülen kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmamasının ya da bu kişilerin yargılanmamasının 17. maddenin ihlaline neden olduğundan söz edilemeyecektir (bkz. § 54).

71. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki kararlarında sıklıkla belirtildiği üzere yaşam hakkı kapsamında yürütülmesi gereken ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında varsa sorumluları ve sorumluluklarını tespit etmek üzere adalet önüne çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi hükümleri başvuruculara üçüncü tarafları belirli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği, devlete de tüm yargılamaların mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma yükümlülüğü verdiği anlamına gelmemektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

72. Açıklanan nedenlerle yaşam hakkı kapsamında güvence altına alınan etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

2. Yaşamı Koruma Yükümlülüğüne İlişkin İddialar

73. Başvuruda ileri sürülen gerekli tedbirlerin alınmaması suretiyle yaşamı koruma yükümlülüğünün (bkz. § 51) ihlal edildiği iddiaları açısından yaşam hakkına ilişkin bir ihlal söz konusu ise bu ihlalin giderilmesi öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin yükümlülüğü altındadır (*Bilal Turan ve diğerleri (2)*, § 75).

74. Ceza kanunları uyarınca suç oluşturmayan eylem ve ihmallere karşı kusura ve hatta kusursuz sorumluluğa dayalı olarak Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrası uyarınca idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı Kanun ve 6098 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen (bkz. §§ 39, 40) hükümleri ile -husumetin yöneltileceği kişiye bağlı olarak- hukuk ve idare mahkemeleri önünde uğranılan zararları tazmin yolları düzenlenmiştir (*Bilal Turan ve diğerleri (2)*, § 74).

75. Anayasa Mahkemesi açısından, idari makamlar ve derece mahkemeleri tarafından başvurucular lehine bir tedbir ya da kararın alınması suretiyle ihlalin tespit edilmesi ve verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli biçimde giderilmesi hâlinde ilgili tarafın artık mağdur olduğu ileri sürülemeyecektir. Bu iki koşul yerine getirildiği takdirde bireysel başvuru mekanizmasının ikincil niteliği dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin inceleme yapmasına gerek kalmayacaktır. Bu kapsamda Anayasa'nın 17. maddesine ilişkin şikâyetler açısından kapsamlı bir ceza soruşturmasını müteakip yapılan ve makul bir tazminata hükmedilmesi ile sonuçlanan idari dava yolu, etkili bir başvuru yoludur ve mağdur sıfatını ortadan kaldırabilecektir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, §§ 61, 74; *Sadık Koçak ve diğerleri*, § 83).

76. Mağdur sıfatının ortadan kalkması, özellikle ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği ve ihlali tespit eden kararın gerekçesi ile bu kararın ardından ilgili açısından uğradığı zararların devam edip etmediğine bağlıdır. Başvuruculara sunulan telafi imkânının uygun ve yeterli olup olmadığı kararı, söz konusu anayasal temel hak ve özgürlüğün ihlalinin niteliği gözönünde bulundurularak dava koşullarının tamamının değerlendirilmesi sonucunda verilebilecektir. Bu çerçevede bir başvurucunun mağdur sıfatı, Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet ettiği durum için aynı zamanda, idari veya yargısal bir kararla kendisine ödenmesine karar verilen tazminata da bağlı olabilecektir (*Sadık Koçak ve diğerleri*, § 84).

77. Nitekim Anayasa Mahkemesi, daha önce bu konuda verdiği kararlarında (*Sadık Koçak ve diğerleri; Rıfat Bakır ve diğerleri*; *Metin Dilmaç ve diğerleri*, B. No: 2013/1439, 14/10/2015; *İlker Başer ve diğerleri*, B. No: 2013/1943, 9/9/2015) etkili bir ceza soruşturmasını müteakip idare mahkemelerinin ve AYİM'in, ihmal sonucu meydana gelen ölümlere ilişkin idarenin sorumlu olduğunu tespit etmeleri ve kendi takdir ettikleri ölçüler çerçevesinde tazminata hükmetmelerinin, başvuruculların yaşam hakkı açısından mağdur sıfatını ortadan kaldırdığı sonucuna ulaşmıştır.

78. Somut olayda başvurucunun, İdare Mahkemesi nezdinde açmış olduğu, yaşamı koruma yükümlülüğü kapsamındaki iddiaları açısından etkili olduğu kabul edilebilecek tam yargı davasının temyiz incelemesi aşamasında olduğu ve henüz kesinleşmediği anlaşılmaktadır. Başvurucunun mağdur sıfatı açısından belirleyici nitelikteki yargılamanın sonucunun beklenmesi gerekmektedir.

79. Açıklanan nedenlerle başvurucunun yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği iddialarının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddiaların *başvuru yollarının tüketilmemes*i nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA

10/3/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Burhan ÜSTÜN	Hicabi DURSUN	Erdal TERCAN

Üye	Üye
Kadir ÖZKAYA	Rıdvan GÜLEÇ